

melografija nije tiskana za vitrine u dubašljanskim kućama, već da note u njoj sve više i sustavnije postaju živo tkivo misnih slavlja (...)».

Izdanje je opremljeno i fotografijama (Ivana Brusića-Bruje i mons. Nikole Radića) kao i kratkim poglavljem *Dubašljanske kapele* (str. 58–64) u kojem se predstavljaju sve kapele u župi Sv. Apolinara biskupa i mučenika u Dubašnici u kojima se barem jednom godišnje misi (1. Oltar Gospe Karmelske iz istoimene kapele u Bogovićima, sada župna crkva sv. Apolinara, 2. Kapela sv. Andrije /lokalno Andrij/ u Žgombićima, 3. Kapela sv. Antona Padovanskoga u Sv. Antonu, 4. Kapela sv. Ivana Krstitelja u Sv. Ivanu, 5. Kapela sv. Ivana de Matha /Matahara/ istočno od Oštrobradića, 6. Samostanska crkva sv. Marije Magdalene u Portu, 7. Kapela sv. Nikole biskupa u Malinskoj, 8. Kapela sv. Pavla u Barušićima i 9. Kapela sv. Roka u Turčićima). To sve riječju potpisuje mons. Radić – pop Miko.

Upravo ovakvo izdanje, koje svojim sadržajem i opremom nije namijenjeno samo za pokojega zainteresiranog čitatelja i potom police knjiga, već za praktičnu uporabu, jamac je održanja i daljnje liturgijskog i glazbenog života *Staroslavenske mise* u Dubašnici – naše ne samo nematerijalne kulturne baštine već i duhovne tradicije.

TOMISLAV GALOVIĆ

VRIJEDNI PRINOSI O TREĆOREDSKOJ GLAGOLJAŠKOJ TRADICIJI

Trećoredska glagoljaška tradicija u europskom kontekstu. Tematski blok. Uredili Ivan BOTICA; Tomislav GALOVIĆ; Kristijan KUCHAR. *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* 47/1, 2015., 556 str.; *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* 48/1, 2016., 11–187 str.

Zavod za hrvatsku povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu objavio je 2015. godine cijeli tematski broj svojega časopisa *Radovi* (47/1), a 2016. necjeloviti broj (48/1) s priložima s međunarodnoga znanstvenog skupa *Trećoredska glagoljaška tradicija u europskom kontekstu – Glagolitic Tradition in European Context* koji je održan 27. i 28. rujna 2013. godine na Hrvatskom katoličkom sveučilištu u Zagrebu. Skup je održan u povodu 1150. obljetnice misije Svete braće u Moravsku, a organizirali su ga Provincija franjevac trećoredaca glagoljaša u Zagrebu, Odsjek za povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za povijest Filozofskoga fakulteta

Sveučilišta u Splitu, Institut za povijest umjetnosti u Zagrebu i Staroslavenski institut. Gosti urednici obaju dijelova tematskoga bloka bili su Ivan BOTICA, Tomislav GALOVIĆ i Kristijan KUHAR, a glavni je urednik *Radova* Hrvoje GRAČANIN.

Prvi je tematski broj časopisa podijeljen u sedam dijelova, a otvara ga uvodni dio s predgovorima triju urednika i kronikom skupa te pozdravnim govorima s otvaranja skupa i njegovim programom. U ostalih su šest cjelina radovi grupirani prema tematskim cjelinama, a naslovljeni su prema slovima glagoljice azbučnim redom.

Cjelinu *h* (*azb*) otvara plenarno izlaganje Stjepana DAMJANOVIĆA *Tisućljetno hrvatsko glagoljaštvo i njegovi ćirilometodski korijeni* u kojem se prikazuje utjecaj glagoljaštva na ukupne tijekove razvoja hrvatskoga jezika i književnosti te sveukupne hrvatske kulture. Za nacionalnu je povijest poznata važnost trećoredskih glagoljskih arhiva koji čuvaju iznimno pet stoljeća staro pisano blago. Njima se u ovom broju bavio Kristijan KUHAR. Tekst koji je od najveće vrijednosti za trećoredsku franjevačku provinciju svakako je njihovo *Pravilo* koja je u kasnom srednjem vijeku prevedeno na starohrvatski jezik i sačuvano u trima prijepisima. Jezičnom je analizom tih prijepisa Johannes REINHART pokazao da je tekstološki najvrjedniji Glavićev prijepis jer je najbliži izvorniku. Svetlana Olegovna VIALOVA u svom se prilogu na ruskom jeziku bavila trećoredskim rukopisima Šimuna Klimantovića, Petra Milutinića, Andrije Čučkovića i Jurja Črnića koji se čuvaju u prebogatoj i za hrvatsko glagoljaštvo iznimno važnoj Ruskoj nacionalnoj knjižnici u Sankt-Peterburgu. Osim glagolitike, franjevci su trećoredci očuvali u arhivu svoje provincije i vrijednu zbirku diplomatike na latinskom i talijanskom jeziku koja dosad nije bila znatnije istraživana, a na koju u svom prilogu upućuje Mirjana MATIJEVIĆ SOKOL. Marija Stela FILIPOVIĆ analizirala je status trećoredske glagoljaške tradicije u školskom sustavu na trima razinama. U prvom dijelu analizira njihovu zastupljenost u nastavnim priručnicima iz 19. i 20. stoljeća, u drugom prikazuje njihovu važnost u hrvatskoj znanosti i kulturi, a u trećem, vrlo važnom i pragmatičnom, upućuje na važnost ulaska toga korpusa u suvremeni nastavni program. Općepoznata je važnost Katoličke crkve u očuvanju nacionalnoga identiteta Hrvata u iseljeništvu, a ono je poslanje i trećoredske zajednice. O gotovo osamdeset godina njihove pastoralne, socijalne, kulturne i političke djelatnosti u Sjedinjenim Američkim Državama pisao je Ilija ŽIVKOVIĆ, i sam dionik toga prevažnoga posla.

Tim se radom zatvara prva tematska cjelina posvećena djelovanju samoga Reda, njegovim korijenima, njegovoj važnosti u sveukupnoj nacionalnoj kulturi te plodonosnom djelovanju kojim su trećoredci obogaćivali i obogaćuju

kako život pojedinaca u domovini i inozemstvu, tako i sveukupnu hrvatsku kulturu i znanost.

Drugu, tematsku cjelinu Б (*buky*) čine radovi posvećeni pojedincima iz bliže i daljnje povijesti koji su svojim djelovanjem u Redu ostavili važan trag. Cjelinu otvara rad Emira O. FILIPOVIĆA koji analizom podataka iz života bosanske kraljice Katarine sačuvanih u dosadašnjoj literaturi pokušava odgovoriti na pitanje je li ona bila franjevačka trećoredica. Na temelju dostupne građe ima podataka u prilog toj tezi kao i onih protiv nje. Autor upućuje na potrebu istraživanja brojnih talijanskih arhiva u kojima vjerojatno leže konkretni podatci. Preostalim je radovima iz ove prve tematske cjeline zajedničko to što se bave životom i radom važnih pojedinaca iz franjevačke trećoredske zajednice. Tako Petar RUNJE analizira rad fra Stjepana Belića, prvoga učitelja staroslavenskoga jezika, te ga dovodi u vezu s *Baromićevim brevijarom*, što je spomenuo već V. Štefanić, ističući ga kao njegova tekstološkoga priređivača. O bliskoj suradnji franjevac trećoredaca i krčkoga biskupa Antuna Mahnića, osobito oko osnivanja Staroslavenske akademije te u izdavaštvu, pisao je Anton BOZANIĆ. Fra Stjepan Ivančić jedan je od najznamenitijih pripadnika trećoredaca, a tu je zajednicu, kao i sveukupnu nacionalnu kulturu zadužio primarno kao povjesničar Reda. Njegovim se tiskanim djelima te manje poznatim neobrađenim rukopisima i spisima pozabavio Tomislav GALOVIĆ. Ivan BOTICA analizirao je pet bilježnica s različitim zapisima o. Ante Nižića iz kojih se iščitavaju vrijedni podatci o glagoljaštvu prvih desetljeća 20. stoljeća, osobito u ravnokotarskim i otočnim župama. Rad je vrijedan prilog proučavanju toga dijela povijesti. Franjo Emanuel HOŠKO bavio se bliskim vezama Ignacija Radića i biskupa Mahnića, ponajviše u kontekstu nastanka i djelovanja Hrvatskoga katoličkoga pokreta. Ivan BODROŽIĆ svoj je prilog posvetio Srećku Badurini, prvom franjevcu trećoredcu glagoljašu koji je postao biskupom, i to šibenske biskupije.

Radovi koji ulaze u ovu cjelinu vrlo su važni jer prikazuju djelovanje pripadnika Reda koji su svaki na svoj način unaprijedili život Reda, a svojim su djelovanjem u društvenom ili znanstvenom životu utjecali na njihov razvoj.

Glagoljaštvo i Crkva neodvojivi su fenomeni. Glagoljaštvo je nastalo u okvirima Crkve, »popovi« i redovnici glagoljaši stvorili su ga, stvarali, širili i čuvali. Franjevci trećoredci crkveni su red čija je povezanost s glagoljaštvom i usmjerenost prema njemu stoljetna i s jednakom budućom perspektivom u njegovu očuvanju i promociji. Iako glagoljaštvo nije primarno filološki fenomen, već podrazumijeva sveukupnu uljudbu, ponajviše od onoga što je danas ostalo pripada filologiji. Da je tomu tako, pokazuje i treća, III (*vêdê*) cjelina radova posvećena filološkoj trećoredskoj glagoljaškoj baštini. Cjelina započinje radom Ane KOVAČEVIĆ o Elizabeti Ugarskoj, svetici franjevačke

duhovnosti, zaštitnici Trećega reda sv. Franje i Franjevačkoga svjetovnoga reda o životu koje je ostalo zapisa u latinskim i hrvatskoglagoljskim izvorima i koje autorica ovdje analizira. Sv. Jeronim osobito je važan za hrvatske glagoljaše pa ne čude brojni zapisi o njemu u hrvatskoglagoljskim tekstovima. Jednim se od njih, legendom o sv. Jeronimu iz *Petrisova zbornika*, bavila Vesna BADURINA STIPČEVIĆ donijevši na kraju rada i tekst legende u latiničkoj transliteraciji. Marinka ŠIMIĆ temeljito je analizirala leksik zbornika iz 14./15. stoljeća što ga je u samostanu sv. Marije na Glavotoku pronašao fra S. Ivančić pa po njemu nosi ime *Ivančićev zbornik*. Autorica je izdvojila čakavske i kajkavske značajke, te romanizme i grecizme. Petar BAŠIĆ istaknuo je važnost *Gospina plača* u *Prvom Klimantovićevu zborniku* za proučavanje hrvatske pasionske baštine. Autorice Marija-Ana DÜRRIGL i Stella FATOVIĆ-FERENČIĆ zadužile su hrvatsku filologiju i povijest medicine brojnim radovima o medicinskim marginalijama. U ovom broju časopisa one su nastavile svoja istraživanja i posvetile se molitveniku fra Ivana Čeperića nastalu na Krku u 17./18. stoljeću pokazujući kako marginalije u sebi sjedinjuju odjeke magijskih i iskustvenih metoda liječenja. Milica LUKIĆ i Vera BLAŽEVIĆ KREZIĆ u svom su radu komparativne naravi na temelju grafetičke i grafemičke analize Parčićeve *Mise za umrle* (1860.) i njegova *Misala* te Karamanova i Vajsova misala utvrdile da je Parčić imao više uzora u stvaranju vlastite jezične koncepcije (općecrkvenoslavenski, hrvatski crkvenoslavenski i istočni novocrkvenoslavenski), a sve u cilju obogaćivanja sveukupne kulture, nacionalne i općeslavenske, crkvenim knjigama. Ovim svojim prilogom autorice nastavljaju marno istraživanje razvoja i strukture hrvatskoga novocrkvenoslavenskoga jezika u 19. i početkom 20. stoljeća.

Prilozi koji čine ovu tematsku cjelinu pokrivaju širok vremenski raspon od 13. do 19. stoljeća i različite tematske okvire. Zajedničko im je što analiziraju izuzetno vrijedan filološki materijal koji je kroz stoljeća nastajao i bio čuvan u okviru Trećega reda sv. Franje te njihova visoka znanstvena kakvoća. Naime, svi su radovi iz ove cjeline, osim jednoga objavljenoga izlaganja sa skupa, izvorni znanstveni radovi.

Četvrtu, 9a (*glagoljo*) cjelinu čine prilozi dvoje povjesničara umjetnosti. Rad Anđelka BADURINE, koji je za ovaj broj pripremio T. Galović, posvećen je važnosti blagajničkih dnevnika, poznatih *datja* i *prijatja*, za analizu gospodarskih i društvenih odnosa na Kvarneru i u Dalmaciji u razdoblju između 16. i 20. stoljeća. Vlasta ZAJEC istražila je stropnu štukodekoraciju iz crkve Blažene Djevice Marije od Karmela u istarskom Novigradu koja je od 1726. do 1808. godine bila pod upravom franjevac trećoredaca. Autorica uspoređuje stilska obilježja istarskih crkava i iznosi pretpostavku da je u oblikova-

nju štukodekoracije stropa novigradske crkve sudjelovao rovinjski arhitekt S. Battistelle.

Zajednički su nazivnik četirima radovima koji tvore petu, III (*dobrê*) cjelinu tekstovi različitih tipova i namjena koji su nastali u okvirima trećoredske pismenosti. Romanist Vinko KOVAČIĆ bavi se dokumentima iz 15. stoljeća koji su dijelom prvoga sveska Bartolijeva zbornika. Riječ je o radu koji je od velike koristi onima koji se bave poviješću romanskih idioma, a još više onima koje zanimaju romanski elementi u hrvatskom jeziku, najčešće u čakavskom. Često se, osobito u kroatističkoj dijalektologiji, atributom *romanski* određuju jezične značajke različitih sustava, a u ovom se prilogu ti sustavi jasno razdvajaju (latinski, talijanski, mletački, veljotski) što čini važan prinos ovoga rada. Ana i Milan MIHALJEVIĆ opisali su i analizirali 12 listova kratke gramatike crkvenoslavenskoga jezika na latinskom koja se čuva u samostanu na Školjiću i za koju se pretpostavlja da joj je autor B. Mihaljević. Autori rada iznose niz teza koje govore u prilog autorstvu njihova prezimenjaka te utvrđuju da je njegova gramatika nastala pod snažnim utjecajem gramatike J. Dobrowskoga, uz određene izmjene, i to najvjerojatnije između 1826. i 1829. godine. Autori donose i tekst gramatike učinivši ga dostupnim za daljnja istraživanja. Poznata Čertkovljeva zbirka knjiga o povijesti i kulturi Rusije i drugih slavenskih zemalja ima i svoj glagoljski dio koji je ovdje opisala Olga AKIMOVA. Na temelju arhivske građe i objavljenih priloga autorica prikazuje način na koji je stvarana i popunjavana ta vrijedna zbirka. Zanimljive su crtice o mogućnostima nabavke građe u ono vrijeme, osobito u kontekstu nesređenih arhiva i knjižnica što je pogodovalo stvaranju crnoga tržišta i rasipanju vrijednoga nacionalnoga blaga. Posljednji je rad u ovoj cjelini onaj Franje VELČIĆA u kojem rasvjetljava lirsku stranu Dragutina Antuna Parčića i znanstvenoj javnosti prikazuje rukopisnu zbirku *Poemata* koju čini 11 pjesama pisanih na tri- ma jezicima: talijanskom, latinskom i grčkom. U kasnijoj je fazi života pisao na hrvatskom i staroslavenskom jeziku i u tom stvaralaštvu imao više uspjeha. Radu je priložen dio toga rukopisnoga korpusa. O Parčićevoj sklonosti lirsko- me svjedoči i to što je preveo Danteovu *Božanstvenu komediju* i otisnuo ju u svojoj tiskari u Glavotoku.

Posljednji rad u ovom tematskom broju, ujedno i jedini rad u zasebnoj, IV (*estb*) cjelini jest onaj Hrvoja KEKEZA u kojem autor na ukupno devet karata prikazuje prisutnost franjevac trećoredaca od 13. stoljeća do danas. Iako kategoriziran kao stručni, ovaj rad vrlo zorno prikazuje povijesnu i geografsku rasprostranjenost Reda na hrvatskim povijesnim prostorima.

U drugom, necjelovitom broju *Radova Zavoda za povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* (48/1) objavljeno je osam preostalih radova s istoga skupa. Nakon uvodne riječi triju gostiju urednika, slijedi blok od dvaju

prikaza te jedan skupni nekrolog što ne odgovara uobičajenoj strukturi časopisa u kojima takvi radovi dolaze na kraju. Ovdje je zbog specifične koncepcije broja, koji je samo dijelom tematski, a ostatkom redoviti, izmijenjen redosljed kako bi se tematski blok jasnije odvojio. Ivan BOTICA i Tomislav GALOVIĆ autori su obaju prikaza dviju vrlo vrijednih knjiga koje su tematski povezane sa skupom. Radi se o kapitalnom djelu *Franjevački izvori / Fontes Franciscani: spisi i životopisi sv. Franje, svjedočanstva i papinski dokumenti o sv. Franji; spisi i životopisi sv. Klare, dokumenti o sv. Klari; zakonodavni tekstovi Reda braće i sestara od pokore s dodacima: kasnija pravila Trećega svjetovnog reda sv. Franje i pravila Trećega samostanskog reda sv. Franje* (glavni urednik Pero Vrebac, Sarajevo – Zagreb 2012.) te o vrijednoj knjizi *Bibliografija Vjesnika franjevac trećoredaca – 50 godišta: 1963.–2013.* (priredio i uredio fra Joso Živković, suradnik fra Mirko Mišković, Krk 2014.).

Budući da je od održavanja skupa do objave obaju tematskih brojeva preminulo čak četvero sudionika skupa, od čega čak tri franjevca trećoredca: fra Anđelko Badurina (1935.–2013.), fra Petar Runje (1938.–2014.), fra Ilija Živković (1954.–2015.), Svetlana Olegovna Vialova (1929.–2015.), a svi odreda marni istraživači glagoljaške baštine, urednički je tim napisao zajednički *in memoriam* zahvalivši im na svemu čime su zadužili sveukupnu znanost i nacionalnu kulturu.

Drugi tematski broj ima osam priloga iz triju područja humanističkih znanosti: povijesti, povijesti umjetnosti i filologije. Prvi je rad u cjelini onaj Tea RADIĆA koji piše o trećoredcima u *Franjevačkim izvorima*, jednom od temeljnih djela koje sadržava sve temeljne spise osamstogodišnje franjevačke tradicije. Katarina LOZIĆ KNEZOVIĆ analizirala je neke fonološke i leksičke značajke hrvatskoglagoljskoga *Klimantovića zbornika I.* iz 1512. godine i utvrdila da grafijske značajke toga teksta odražavaju stanje u mlađim hrvatskoglagoljskim tekstovima, dok je u odabiru leksema očit izravan utjecaj govornoga idioma fra Šimuna Klimantovića. Tekst je dakle jezično znatno pomlađen, odstupa od norme hrvatskoga crkvenoslavenskoga jezika i bliži je govornom jeziku što je i očekivano s obzirom na njegovu žanrovsku narav.

Dva su rada iz povijesti. Ivan MAJNARIĆ na temelju odnosa između zardarskoga trgovca G. Mrganića i franjevaca trećoredaca, čiji je samostan sv. Mihovila na Zaglavu osnovan uz njegovu znatnu financijsku pomoć, utvrđuje društveni status toga imućnoga pučanina, ali i status i percepciju društvenih elita u tom razdoblju. Rad je vrijedan prilog istraživanju povijesti društvenih odnosa i razvoja trećoredske zajednice te njezina statusa u društvu. Odnosom trećoredaca samostana sv. Jeronima sa stanovnicima Martinšćice u 16. i 17. stoljeću bavila se Zdenka JANEKOVIĆ RÖMER. Analizirajući knjige *Datja i prijatja* iz toga samostana, što ih je objavio fra A. Badurina, autorica utvrđuje

međusobnu ovisnost i duboko poštivanje utemeljeno »na vrijednostima siromaštva, pokajanja i života s ljudima« (str. 97).

Posljednju i najveću cjelinu čine četiri rada iz povijesti umjetnosti. Osobito je vrijedna studija Marijana BRADANOVIĆA koji u prvom dijelu sinteze posvećene arhitektonskoj baštini franjevac trećoredaca na kvarnerskim otocima analizira položaj, arhitekturu i dekorativnu arhitektonsku plastiku dviju trećoredskih crkava, crkve sv. Franje pokraj sjevernih gradskih vrata Krka i crkve sv. Frane na Komrčaru, izvan rapskih gradskih zidina, osvrćući se i na važne elemente arhitekture samostanskih cjelina. U 18. stoljeću obnavljaju se samostanske crkve franjevac trećoredaca na Krku i Cresu i podižu se novi, skulpturom obogaćeni oltari kojima se ovdje bavio Damir TULIĆ. Autor opisuje nove oltare i skulpture te ih atribuirao određenim radionicama i nalazi im eventualne predloške. Mateja JERMAN istražuje kaleže u tim istim trećoredskim crkvama, te umjetničkopovijesnom analizom, komparativnim primjerima i iščitavanjem zlatarskih žigova utvrđuje da su kaleži iz tih crkava najvećma serijski proizvedeni u četirima mletačkim radionicama, a izdvaja se ranobarokni kalež iz samostana sv. Franje u Krku, s konca 17. stoljeća, sa specifičnom franjevačkom ikonografijom. Posljednji prilog posvećen je izuzetno zanimljivu franjevcu trećoredcu, fra Stanku Dujmoviću koji se, među inim, intenzivno bavio i fotografijom. O tom dijelu njegova života pisao je Damir SABALIĆ ocjenjujući fra Dujmovićev rad vrijednim ne samo u povijesti hrvatske već i američke fotografije. Radu je priloženo nekoliko fotografija koje potvrđuju Sabalićevu tezu, a čitatelju omogućuju zadovoljstvo njihova promatranja.

Činjenica da franjevci trećoredci u cjelovitu imenu svojega reda imaju i sastavnicu *glagoljaši* upućuje na to da je glagoljaštvo neizostavno u široku vremenskom protegu njihova postojanja i djelovanja. Što je u osnovi povezalo crkveni red i tu kulturnu pojavu, pokazuju i objavljeni prilozi sa znanstvenoga skupa *Trećoredska glagoljaška tradicija u europskom kontekstu*. Iako je akademik Hercigonja svojom temeljitom analizom skinuo stigmatu materijalnoga i duhovnoga siromaštva s popova glagoljaša, njihova ih skromnost, kao i neodvojivost od Crkve i vjernika u tim osnovnim koncepcijama približava temeljima na kojima počiva franjevačka trećoredska zajednica. Objavljeni prilozi pokazuju i to kako se kroz stoljeća mijenjao odnos prema glagoljaštvu, no uvijek slijedeći mijene glagoljaštva samoga. Tako su u prvim stoljećima trećoredci stvarali glagoljaštvo, dok su ga kasnije čuvali, promicali i istraživali o čemu osobito svjedoče radovi o istaknutim pojedincima Reda te o vrijednim zbirkama koje čuvaju.

Promišljenom su i usmjerenom koncepcijom skupa pokrivena sve djelatnosti franjevačkoga Trećega reda glagoljaša na sinkronijskoj i dijakronijskoj

razini, u duhovnom i materijalnom smislu, pa objavljena dva tematska broja časopisa *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* predstavljaju vrijedan prilog proučavanju toga crkvenoga reda, ali i svih segmenata društvenoga i kulturnoga života koje su trećoredci kroz stoljeća gradili i grade.

Jasna je uređivačka koncepcija vidljiva u prvom tematskom broju časopisa, dok je u drugom ona narušena zbog naravi toga broja u kojem su objavljeni i drugi povijesni radovi (usto je između tih dvaju brojeva objavljen jedan redoviti broj časopisa *Radovi*). Zbog toga se gubi dojam cjelovitosti i tematske koherentnosti radova koji su bili izloženi na skupu. Razumljivo je, racionalno i plemenito nastojanje triju gostiju urednika da radove sa skupa prezentiraju u znanstvenom časopisu čime će oni biti dostupniji i bolje scijentometrijski vrednovani, o čemu i sami govore u *Predgovoru*. Nama je pak, naviklim na zborničke knjige uobičajene u našim humanističkim znanostima, žao što kvalitetni radovi s tako osmišljenoga skupa nisu našli svoje mjesto u zasebnoj, lijepo opremljenoj zborničkoj knjizi sa slikovnim materijalom u kojoj bi bili prezentirani po načelima dubinski promišljene uređivačke koncepcije kakva je predstavljena u prvom tematskom broju časopisa.

Usprkos tom formalnom nedostatku, radovi objavljeni u dvama tematskim brojevima *Radova* čine neizostavan izvor pri proučavanju bilo kojega segmenta trećoredskoga višestoljetnoga plodnoga djelovanja i upućuju na potrebu daljnje sustavno istraživanja.

SANJA ZUBČIĆ

Marija-Ana DÜRRIGL, *Eshatološke vizije u hrvatskologoljskoj književnosti. Poetičke i žanrovske značajke*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb 2016., 199 str.

Knjiga *Eshatološke vizije u hrvatskologoljskoj književnosti: poetičke i žanrovske značajke* književne teoretičarke i medievistice Marije-Ane DÜRRIGL prva je monografija posvećena vizijama u hrvatskoj srednjovjekovnoj glagoljskoj književnosti. Upravo na temelju eshatoloških vizija, i to ponajprije s naglaskom na istraživanju njihovih poetičkih i žanrovskih značajki, kako se najavljuje u podnaslovu, autorica u ovoj knjizi obrađuje genološku problematiku srednjovjekovne književnosti. Nastojeći sustavno obraditi jedan, kako ona kaže, reprezentativan srednjovjekovni žanr (str. 9), autorica u proslavu i prvom poglavlju jasno iznosi polazišta na temelju kojih će na kraju knjige iznijeti zaključke, ali i ostaviti poneka otvorena pitanja pozivajući hrvatske